

Plasdras en predatie bij weidevogels verder onder de loep

In percelen met plasdras komen meer legsels uit. Foto: Peter Eekelder

2018: uitrasteren van gebieden

In het voorjaar van 2018 is in een aantal gebieden onderzocht of het plaatsen van een elektrisch raster tot een verbetering van het uitkomstsucces van legsels leidt doordat minder nesten worden gepredeerd. Niet dat dit dé oplossing is voor de weidevogels, daarvoor zal vooral de habitatkwaliteit verbeterd moeten worden. Maar het kan mogelijk wel kwetsbare populaties vooruit helpen.

Bij elk gebied met een elektrisch raster werd een vergelijkbaar gebied gezocht zonder raster. In beide typen gebieden is bijgehouden wat er van de legsels terecht kwam, en als ze mislukt waren is getracht de oorzaak te achterhalen. Parallel aan dit onderzoek zijn ook de legsels in een gebied gevolgd waar Vossen voorafgaand en tijdens het broedseizoen werden afgeschoten door lokale jagers.

In de controlegebieden ging 78% van de legsels verloren door predatie, terwijl dit in gebieden met een raster slechts 7% bedroeg (figuur 1). In het gebied met vossenafschot bleek dat het verlies door predatie (65%) weliswaar kleiner was dan in de controlegebieden, maar nog altijd beduidend groter dan in de gebieden met een raster. Van de 46 nesten die zijn gevolgd in het afschotgebied waren er 23 voorzien van een wildcamera. Daarvan zijn er 11 uitgekomen en 1 is verlaten. De overige 11 zijn gepredeerd. In drie gevallen kon de dader niet worden ontdekt, maar waarschijnlijk betrof het een klein zoogdier dat in het inmiddels hoge gras niet te zien was. Twee legsels zijn ondanks het afschot toch leeggehaald door een Vos, één door een Hermelijn en vijf door een Bunzing. De voormalige rol van de Vos in het gebied lijkt dan ook overge-

In 2018 zijn we gestart met een onderzoek naar de effectiviteit van het uitrasteren van percelen met hoge dichtheden van weidevogels (een 'weidevogelkern') om verliezen door predatie te verkleinen. De resultaten vormden de aanleiding om te kijken of biotoopverbetering (plasdras) in combinatie met het buitensluiten van predatoren de reproductie substantieel kan verbeteren.

nomen te zijn door andere predatoren. Een illustratie van de complexiteit in het predatieprobleem. Ook binnen uitgerasterde gebieden kan dit natuurlijk gebeuren, want het raster houdt met name grotere zoogdieren buiten de deur zoals de Vos, maar kleine zoogdieren en vliegende predatoren kunnen nog steeds hun gang gaan.

Vervolg 2019: effect plasdras

In één van de uitgerasterde gebieden was een plasdras situatie aanwezig. Opvallend genoeg kwamen in dit gebied niet alleen meer legsels uit, maar liepen er ook beduidend meer kuikens rond dan in de andere uitgerasterde gebieden. Het leek er dus op dat ook de overleving van de kuikens werd bevordert door plasdras.

Voor het agrarisch collectief Eemland vormde dit de aanleiding om in 2019 een aantal plasdrasgebieden in hun werkgebied te voorzien van een elektrisch raster. Op die manier zou het mes aan twee kanten kunnen snijden. Enerzijds zorgt plasdras voor een verbeterde habitatkwaliteit en anderzijds zorgt het raster ervoor dat er minder legsels én jongen worden opgegeten. Vossen lusten immers ook kuikens. Voor Sovon vormde dit de aanleiding een subsidie aan te vragen om het effect van deze maatregel op de totale reproductie te onderzoeken. In 2019 doen we dit nog op beperkte schaal, maar in 2020 zullen meerdere gebieden worden gevolgd.

Speciale aandacht voor Kievit

Parallel aan de vraag of rasters in combinatie met plasdras de reproductie kunnen verbeteren, onderzoeken we dit voorjaar in hoeverre plasdras de overleving

van kievitkuikens bevordert. We doen dit in drie verschillende regio's: Alblasserwaard, Eemland en Friesland. In plasdrasgebieden worden daarvoor volwassen Kieviten met een zender uitgerust, waardoor ze te volgen zijn in het veld. Per volwassen Kievit krijgt één van de kuikens eveneens een zender. Dankzij de zender bij de volwassen Kievit kan het gezin worden gelokaliseerd. Vervolgens proberen we door observaties vast te stellen hoeveel van de kuikens nog in leven zijn op dat moment. Mochten de kuikens niet meer leven, dan kan het kuiken met zender worden opgezocht en de mogelijke doodsoorzaak worden achterhaald. In Eemland worden twee kuikens per gezin van een zender voorzien, omdat we daar meer inzicht willen krijgen in niet alleen

Met cameravallen worden legsels gevolgd. Foto: Peter Eekelder

de rol die plasdras speelt in de reproductie, maar ook wat de rol van predatie is geweest in de uiteindelijke reproductie.

Eerste indruk 2019

Zoals tegenwoordig bijna elk jaar lijken we ook nu weer met een uitzonderlijk voorjaar te maken te hebben. Een warm, droog begin waardoor de grasgroei al vroeg op gang kwam en er half april al veel percelen waren gemaaid. De aantallen Kieviten lijken behoorlijk achter te blijven bij de voorgaande jaren. De kuikens die uit het ei komen, hebben het meteen moeilijk. Relatief veel lijken er dit jaar (naast predatie) door verhongering om het leven gekomen te zijn. Daarnaast was er ook al een pechgeval. Twee kuikens uit hetzelfde gezin, waarvan één met zender, kwamen bij het uitstrooien van kunstmest onder de wielen van de trekker. Ook zijn de eerste verdrinkingsgevallen alweer geconstateerd in sloten met steile oevers. Interessant was de waarneming van een kievitgezin met drie kuikens dat in twee dagen een afstand van 350 meter heeft afgelegd van een referentiegebied naar een plasdras. Hierbij staken ze de 10 meter brede Eemnesservaart over.

Aan het eind van het seizoen zal moeten blijken wat er van alle kuikens terecht is gekomen en waardoor een deel van de kuikens het niet heeft gered. Tot nu toe lijkt de overleving van de kuikens vergelijkbaar te zijn met de bevindingen uit het Jaar van de Kievit. Toen werd maar ongeveer 10% van de kuikens vliegvlug.

● **Wolf Teunissen**

> sovon.nl/weidevogels

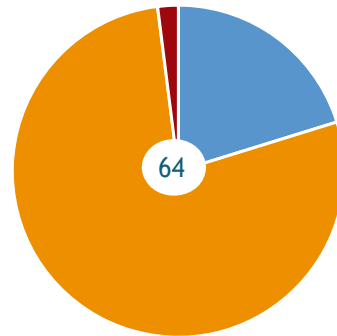
Foto's: de camerval registreert hoe een Bunting een nest van een Kievit leegroeft, terwijl de oudervogel komt kijken.

Kievitkuiken met een zender op de rug.
Foto: Peter Eekelder

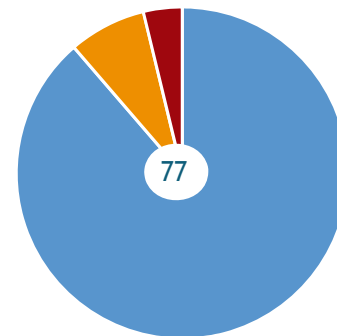

Een Hermelijn heeft het gemunt op een grutto-ei.
Foto: Frank Majoor

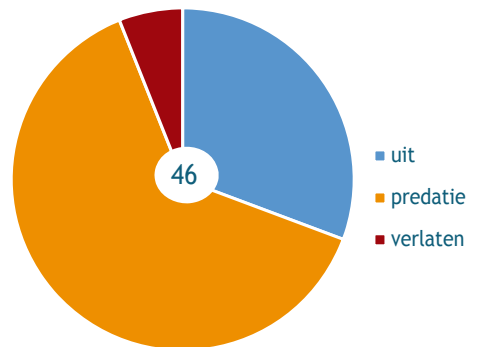
controle

raster

afschot

Figuur 1. De lotgevallen van weidevogel-legsels in 2018 in controlegebieden, gebieden met een elektrisch raster en één gebied waar afschot van Vossen plaatsvond. Het getal in het midden van het taartdiagram verwijst naar het aantal legsels waarop de berekening is gebaseerd.